

רמב"ם גזלה ואבדה יג, א - ה

הלכה א

המוצא אבדה שהוא חייב להחזירה חייב להכריז עליה ולהודיעה ולומר מי שאבד לו מין פלוני יבוא ויתן סימנין ויטול, אפילו היתה שוה פרוטה בעת המציאה והוזלה חייב להכריז עליה, ואבן גבוהה היתה חוץ לירושלם שעליה היו מכריזין.

הלכה ב

כיצד מכריז,

אם מצא מעות מכריז מי שאבד לו מטבע

וכן מכריז מי שאבד לו כסות או בהמה או שטרות יבוא ויתן סימנים ויטול,

ואינו חושש מפני שהודיע מין האבדה לפי שאינו מחזירה עד שיתן סימנים **מובהקין**.

הלכה ג

בא בעל האבדה ונתן סימנים שאינן **מובהקין** אין מחזירין לו עד שיאמר סימנים **מובהקין**,

והרמאי אף על פי שאמר סימנים **מובהקין** אין מחזירין לו עד שיביא עדים שהיא **שלו**,

אמרו חכמים +דברים כ"ב ב'+ והיה עמך עד דרוש אחיך עד שתחקור אחר אחיך אם רמאי הוא אם לאו.

+/השגת הראב"ד/ בא בעל האבדה ונתן סימנים שאינן **מובהקין** אין מחזירין לו עד שיאמר סימנים **מובהקין**. א"א לאפוקי חיורי וסומקי קאמר.

/השגת הראב"ד/ והרמאי אף על פי שאמר סימנים **מובהקין** אין מחזירין לו עד שיביא עדים שהיא שלו. א"א או' **סימן מובהק לגמרי** +.

הלכה ד

בראשונה כל מי שאבדה לו אבדה ובא ונתן סימניה מחזירין אותה לו אלא אם כן הוחזק רמאי,

משרבו הרמאין התקינו בית דין שיהו אומרים לו הבא עדים שאין אתה רמאי וטול.

הלכה ה

הסימנים **המובהקין** סומכין עליהם ודנין על פיהם בכל מקום דין תורה,

והמדה או המשקל או המנין או **מקום האבדה** סימנין **מובהקין** הן.

רמב"ם גזלה ואבדה טו, ו - יב

הלכה ו

מצא גוזלות מקושרין בכנפיהן ומדדין אחר הגדר או אחר הגפה או בשבילין שבשדות הרי זה לא יגע בהן שמא

בעליהן הניחום שם, ואם נטלן הרי אלו שלו, ואם היו קשורין קשר שהוא סימן חייב להכריז,

וכן אם מצאן קבועים במקומן חייב להכריז **שהמקום סימן**.

הלכה ח

מצא פירות מפוזרין, דרך הנחה לא יגע בהן, דרך נפילה הרי הן שלו, וכן אם מצא כריכות קטנות של שבליים

ברשות הרבים, שהרי אין בהן סימן, או שמצא עיגולי דבילה וככרות של נחתום ומחרוזות של דגים וחתיכות של

בשר וגיזי צמר הבאות ממדינתן ואניצי פשתן ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו מפני שאין בהן סימן, ואם יש

בהן סימן נוטל ומכריז, שסימן העשוי לידרס הרי הוא סימן.

הלכה ט

אבל אם מצא ככרות של בעל הבית וגיזי צמר הלקוחות מבית האומן כדי יין וכדי שמן חייב להכריז שכל אלו יש

להם סימנין **מובהקין** ואם נפתחו האוצרות של יין ושל שמן הרי אלו שלו, ואף על פי שהם רשומין, שכל הכדין

כך הן רשומות ונמצאו אלו הכדין ככרות הנחתום שיש צורה אחת לכולן ומשקל אחד לכולם.

¹ או' - במהדורת יד פשוטה, חסירה במהדורות אחרות

+/השגת הראב"ד/ ואם נפתחו האוצרות וכו' שכל הכדין כך הן רשומות. א"א זה הטעם אינו מחוור אצלי אלא הטעם שהכל נכנסים לאוצרות ליקח ורואין הסימן שעליהן ולפיכך מי שנפלה ממנו מתיימש אומר אחר נתן סימניה ונטלה מיהו דוקא ברקתא דנהרא אבל בדוכתא אחריתא מקום הוי סימן. + הלכה י

מצא כריכות ברשות היחיד, אם דרך נפילה הרי אלו שלו, ואם דרך הנחה חייב להכריז שאף על פי שאין להם סימן המקום סימן אף על פי שאינו סימן מובהק, מצא אלומות בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים נוטל ומכריז.

מגיד משנה גזלה ואבדה יג, ג

דע ששלשה מיני סימנין יש.

סימנין מובהקים ביותר כגון נקב יש בו בצד אות פלוני וכיוצא בזה ואלו הסימנים מחזירין עליהם אבדה דבר תורה לדברי הכל והרי הן **כעדים**.

סימנים חשובין כגון מדת ארכו ומדת רחבו וכן משקלו וכיוצא בזה מחזירין עליהם אבידה ואלו מחלוקת בגמרא (דף כ"ז:) אם הם דאורייתא או מדרבנן **ואלו נקראים לפעמים סימנין מובהקים בגמרא ולאילו כיון הרב כאן ואחז לשון הגמרא**

יש סימנין גרועין כגון סומקי וחיורי ואין מחזירין עליהם אבידה וארוך וגוץ וכיוצא בזה כיון שלא אמר מדתן:

והרמאי אף על פי שאמר סימנים מובהקים וכו'.

פירוש סימן מובהק זה שהזכיר כאן רבינו נראה מדבריו של הר"א ז"ל שהוא אף על פי שנתן סימן מובהק כגון נקב יש בו בצד אות פלוני שהוא **סימן מובהק ביותר** שכך כתב בהשגות א"א סימן מובהק לגמרי. ואף על גב דסימנין כאלה דאורייתא כנזכר למעלה, ברמאי חיישינן ומדאורייתא ילפינן לה וכמ"ש הר"א ז"ל וזה הדין במשנה באלו מציאות:

מגיד משנה גזלה ואבדה יג, ה

פסק רבינו כמ"ד סימנין דאורייתא ובעיא הוא באלו מציאות (דף כ"ז) וסובר הרב ז"ל דדעת רבא (דף כ"ח) דאמר את"ל סימנים דאורייתא הכי ס"ל דסימנים דאורייתא אינון וגרסא מפורשת יש כדבריו וסימנין אלו מפורשין שם וכן בהלכות:

כסף משנה גזלה ואבדה יג, ה

[ה] הסימנים המובהקים וכו'.

כתב ה"ה דפסק רבינו כמ"ד סימנים דאורייתא וכו'.

וקשה שבפי"ג מהלכות גירושין גבי מצאוהו הרוג או מת וכו' אף על פי שיש סימנים בגופו ובכליו ואפילו שומא אין מעידין עליו כתב ה"ה לא נתכוון בכאן אלא לסימנים שמחזירין עליהם אבדה ואעפ"כ אין מעידין עליהם בכאן וכתב ג"כ שהסימנים המובהקים שהם מן התורה אף כאן מעידין עליהם וא"כ הרי שכתב שסימנים דאבעיא לן בגמרא אם הם דאורייתא לדעת רבינו לא שרינן אשת איש אפומייהו משום דלאו דאורייתא נינהו וכאן כתב שפוסק כמ"ד דסימנים דאורייתא וא"כ ה"ל למשרי אשת איש אפומייהו וה"ל לפרש שמ"ש שם רבינו אף על פי שיש סימנים בגופו ובכליו היינו כגון ארוך וגוץ וכגון חיוורי וסומקי וכפי מ"ש בשמו בפי"ג מהל' גירושין הוה ליה לפרש כאן כשכתב הסימנין המובהקין סומכים עליהם וכו' היינו במובהקין ביותר.

ומ"ש והמדה והמשקל וכו' סימנים מובהקים הם היינו **סימנים חשובים קצת והם דאבעיא לן עלייהו בגמרא אי הוי דאורייתא ולא איפשיטא** ומ"מ לענין ממון מחזירין אבידה עליהם. ודיוק לשון רבינו כן מדלא כתב הסימנין המובהקין סומכין עליהם וכו' דין תורה ואלו הם סימנין מובהקים מדה או משקל, או ה"ל לכתוב והמדה והמשקל סימנים מובהקים הם מן התורה:

סימנים בגט ובמת בעלה

רמב"ם גירושין ג, יא

היה לעדים בגט סימן **מובהק כגון שאמרו נקב יש בו בצד אות פלונית**, או שאמרו מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד שיש בו שמות כשמות אלו הרי זה בחזקתו ותתגרש בו ואף על פי שמצאו אחר זמן מרובה ובמקום שהשיירות מצויות והוחזקו שם שנים ששמותיהן שוין. +/השגת הראב"ד/ היה לעדים בגט סימן מובהק. א"א ואפילו לשליח. +

רמב"ם גירושין יג, כא

מצאוהו הרוג או מת, אם פדחתו וחטמו ופרצוף פניו קיימין והכירוהו בהן שהוא פלוני מעידין עליו, ואם ניטל אחד מאלו **אף על פי שיש להם סימנים בגופו ובכליו ואפילו שומא אין מעידין עליו שמא אחר הוא**, במה דברים אמורים שראוהו בתוך שלשה ימים אחר הריגתו או מיתתו אבל אחר שלשה אין מעידין עליו מפני שפרצוף פניו משתנה.

רמב"ם נחלות ז, ג

מי שטבע במים שאין להם סוף ובאו עדים שטבע בפניהם ואבד זכרו, אף על פי שאין משיאין את אשתו לכתחלה הרי היורשין נוחלין על פיהם, וכן אם באו עדים שראוהו שנפל לגוב אריות ונמרים או שראוהו צלוב והעוף אוכל בו, או שנדקר במלחמה ומת או שנהרג **ולא הכירו פניו אבל היו לו סימנים מובהקין בגופו והכירו אותם**, בכל אלו הדברים וכיוצא בהן אם אבד זכרו אחר כך **יורדין לנחלה בעדות זו אף על פי שאין משיאין את אשתו**, שאני אומר שלא החמירו בדברים אלו אלא מפני איסור כרת אבל לענין ממון אם העידו העדים בדברים שחזקתן למיתה והעידו שראו אותן הדברים ואבד זכרו ואחר כך נשמע שמת הרי אלו נוחלין על פיהן, וכזה מעשים בכל יום בכל בתי דינין ולא שמענו מי שחלק בדבר זה

מגיד משנה גירושין יג, כא

[כא] מצאוהו הרוג. במשנה שם (דף ק"כ) אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם אף על פי שיש סימנים בגופו ובכליו ובגמ' תניא אין מעידין על השומא רבי אלעזר בן מהבאי אומר מעידין (על השומא) **וכבר כתבתי בה' גזלה ואבדה שיש מיני סימנים מובהקין ביותר שהם מן התורה בכ"מ ואף כאן מעידין עליהם** וכ"כ הרמב"ן והרשב"א ז"ל וכן מוכיח בסוגיא כאן בבאור דאמר הכא בשומא סימן מובהק קא מפלגי דת"ק סבר שומא לאו סימן מובהק הוא אלמא בסימן מובהק לא פליגי **ורבינו לא נתכוון בכאן אלא לסימנים שמחזירין עליהם אבידה ואעפ"כ אין מעידין עליהם בכאן**;

כסף משנה גירושין יג, כא

[כא] מצאוהו הרוג וכו' אף על פי שיש להם סימנים בגופו ובכליו וכו'. רבינו כתב בפ"ז מהל' נחלות שאם לא הכירו פניו אבל היו סימנים מובהקים בגופו והכירו אותם אין משיאין את אשתו **משמע שבשום סימן לא מהני להשיא אשה א"כ מ"ש כאן אף על פי שיש להם סימנים בגופו אף על פי שהם סימנים מובהקים קאמר דאין מעידין עליו וא"כ קשה מאי האי דקאמר ואפילו שומא דהא שומא סימן גרוע הוא כדמשמע בגמרא (יבמות דף ק"כ) דהא פליגי ביה אי הוי סימן מובהק, וע"ק שכתב בפ"ג מהל' גזילה הסימנים המובהקין סומכים עליהם ודנים על פיהם בכ"מ דין תורה. ואין לדחות דדוקא לענין דיני ממונות קאמר ולא לענין איסורא. חדא דא"כ מאי בכ"מ דקאמר. ועוד שפסק בפ"ג מהל' אלו שמחזירין גט ע"י סימן דנקב יש בו בצד אות פלונית. וליישב כל זה צריך לומר שג' מיני סימנים הם.**

סימנים מובהקין ביותר כגון נקב יש בו בצד אות פלוני וסימן כזה סומכים עליו אפילו לענין איסור א"א.
יש סימנים גרועים ביותר כגון ארוך וגוף וסימן כזה אין סומכין עליו אפילו לענין דיני ממונות.
יש סימנים מובהקין קצת ובהני הוא דאיבעיא לן אי הוו דאורייתא או דרבנן וחילוקים אלו הם מוכרחים בגמרא וכמ"ש המפרשים:

השתא מ"ש רבינו בפ"ז מהל" נחלות שאע"פ שיש בו סימנים מובהקין אין משיאין את אשתו היינו דוקא **בסימנים מובהקין קצת** אבל אם היו סימנים מובהקין ביותר משיאין את אשתו ומ"ש כאן אף על פי שיש סימנים בגופו היינו **במובהקין קצת** ומש"ה שייך לומר ואפילו שומא דבלישנא בתרא אמרינן בגמרא דכ"ע סימנים דרבנן כלומר סימנים מובהקין קצת ובשומא קא מיפלגי ר' אלעזר סבר סימן מובהק הוא כלומר מובהק ביותר ורבנן סברי לאו סימן מובהק הוא כלומר לאו סימן מובהק הוא ביותר. וה"ק רבינו אף על פי שיש בגופו סימנים מובהקין קצת אין מעידין עליו ואפילו שומא דאיכא למ"ד שהוא סימן מובהק ביותר אין מעידין עליו משום דלא קי"ל כוותיה אלא כרבנן דאמרי שאינה סימן מובהק ביותר ואף על פי שהיא סימן מובהק קצת אין משיאין עליה. ועל דרך זה יש לפרש מ"ש רבינו לקמן ישראל שאמר מת איש יהודי עמנו במקום פלוני כך וכך צורתו וכך היו סימניו אין אומרים באומד הדעת פלוני הוא עד שיעיד העד שהוא פלוני וכו' דבסימנים מובהקין קצת מיירי **ולא הוצרך רבינו לפרש דבסימן מובהק ביותר שמשיאין עליו מפני שסמך על מ"ש בפ"ג דמחזירין גט ע"פ סימן מובהק דנקב יש בו בצד אות פלוני**. וכן י"ל שסמך על מ"ש בפרק זה אם השליכוהו בים והשליכו מצודה אחריו והעלו ממנו אבר שא"א שינטל מן החי ויחיה ה"ז מעידין עליו ומשיאין את אשתו וע"כ מיירי כשיש להם סימן מובהק באותו אבר שהוא אדם דאל"כ הא איכא למיחש דילמא אבר דאדם אחר הוא כדחיישינן בפרק האשה שלום בעובדא דחרוכא וכ"כ נמוקי יוסף ודקדק מדכתב רבינו אבר אחד ממנו נראה שניכר להם בודאי שהוא ממנו וכ"כ ה"ה....

מגיד משנה גזלה ואבדה טו, י

ומה שכתוב בקצת ספרי הרב שהמקום אינו סימן מובהק ט"ס הוא שהרי כתב למעלה פי"ג או מקום האבדה סימנים מובהקים הן.

יש קצת ספרים שהגיהו למעלה שיעור האבדה כדי שלא יהיו דבריו הפכים למ"ש כאן ואינו דהכין אסיקנא בגמ' ובהלכות דמקום הוי סימן מובהק כמו מדה ומשקל ועוד שהרי כתב שם פי"ג שאם נתן סימנים שאינן מובהקין אין מחזירין לו האבדה וא"כ שהמקום אינו סימן מובהק מה יועיל בכאן אלא ודאי זה שנמצא כאן ט"ס הוא:

כסף משנה גזלה ואבדה טו, י

כתב ה"ה מ"ש במקצת ספרי הרב וכו'.
ול"נ שאפשר לומר שמ"ש כאן אינו סימן מובהק היינו משום דאיכא למיחש שמא עברו בני אדם באותו רה"ו וגלגלוהו ממקומו אבל היכא דידוע שלא נתגלגל כגון שהוא מונח בצד הגדר הוי מקום סימן מובהק וכמ"ש פי"ג:

שו"ת הרמב"ם סימן שצה

(לחכמי לונלי). שאלה בספר קנין נמצא כתוב שבין גנה לגנה סגי בעשרה טפחים ובתחלת בבא בתרא משמע פשיטא לן בגינה דהיזק ראייה שמיה היזק מבחצר וא"כ אמאי לא צריך ארבע אמות יורנו מורנו גאוננו כי צמאים אנחנו לתשובתו כאיל תערוג על אפיקי מים.

תשובה זאת השאלה לא היתה לאנשים גדולים כמוכם לשאול אותה. וכי לא שני לכו בין היזק ראייה שהוא היזק גדול ודאי שיראה אדם חברו בעת שהוא עומד ויושב ועושה צרכיו ובין היזק ראייה שיראה קמת חברו משום עינא בישא שאלו דברים חסידות הם שלא יעייין בו בעין רעה **ואותו השנוי שנויא בעלמא הוא ואינו אליבא דהילכתא** אלא עיקר היזק ראייה בחצר הוא במקום שבני אדם דרים אבל בגגות אינו צריך ד' אמות לפי שאין דרכן של אדם לדור בגגות אלא במחיצת י' טפחים סגי כי היכי שיתפס כגנב ק"ו לגנות שאין דרך בני אדם לדור שם. ואם מאותו הענין של עינא בישא אפילו בבקעה היינו מחייבין אותו לגדור בבקעה שעיקר קמתו של חברו בבקעה הוא וכבר נתברר שאין מחייבין אותו לגדור בבקעה כלל לא בד' ולא בי' ולעולם אין חוששין להיזק ראייה

אלא משום בני אדם ובמקומות הקבועים לדירה כחצרות. ואותן הדברים שנאמרו שם בגנה שאני שנוייא בעלמא היא וזה דבר מבואר ואין ראוי להאריך בו.

שיעורי רבנו חיים הלוי בבא מצעיא כב ב

והנה עוד הקשו אהא דפסק הרמב"ם לעיל (שם פ"ג ה"ה) דמקום הוי סימן מובהק. ולפי"ד נחא דבאמת איכא תרי גוויי מקום, היכא שמכריז המקום לא הוי סימן מובהק, והיכא שאומר את המקום הוי סימן מובהק. אכן היכא שיש בו סימן דאין מחזירין באמירת האצידה, וע"כ רשאי לו להכריז את האצידה ואז אין מחזירין רק באמר המקום, וזהו הוי סימן מובהק. משא"כ בדבר שאין בו סימן דאז הרי מחויב להחזיר באמירת האצידה, וע"כ אינו רשאי להכריז את האצידה, ומכריז את המקום והוא אומר את האצידה, וע"ז לא הוי סימן מובהק ומ"מ מחזירין וכש"ג. וזה אין לומר דיכריז האצידה] וכלוני יאמר את המקום ונחשצנו כמו דבר שיש בו סימן משום סימן המקום, ז"א, דאינו בחזקת שידע המקום, דאטו מי ידעינן דלמנאס המקום בעת ההנחה, וע"כ הוי בחזקת דבר שאין בו סימן, וע"כ מכריז המקום והוא אומר את האצידה. וכן מבואר במעייני החכמה בחידושי לז"מ יעו"ש(א).